

yıl / year: 17 • sayı / issue: 34 • kış / winter 2019 • s./p. 527 - 534

Vefeyât
Obituary

Prof.Dr. Ahmet Önkal (1952-2019)

-Hayatı, İlimi ve Akademik Çalışmaları-

İSMAİL HAKKI ATÇEKEN

Prof.Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi
İslam Tarihi Anabilim Dalı
ihatceken@hotmail.com | orcid.org/0000-0001-7406-5710

Geliş Tarihi / Received: 30.12.2019 • Yayına Kabul Tarihi / Accepted: 30.12.2019

Atıf/ Cite as

Atçeken, İsmail Hakkı. "Prof.Dr. Ahmet Önkal (1952-2019) -Hayatı, İlimi ve Akademik Çalışmaları-". *İstem*, 17/34 (2019): 527-534. <https://doi.org/10.31591/istem.667634>

Ahmet Önkal Hocamız 1952 yılında Konya merkez Ahmet Dede Yediler (Biçcimez) mahallesinde dünyaya geldi. İlk tahsilini Nakiboğlu İlkokulu'nda, orta ve lise tahsilini ise Konya İmam Hatip Lisesi'nde tamamladı. 1974 yılında Konya Yüksek İslâm Enstitüsü'nden mezun oldu. 1977 yılında Konya Yüksek İslâm Enstitüsü'nde İslâm Tarihi asistanlığı görevine başladı. 1980 yılında asistanlığı tamamlayarak aynı Enstitü'ye öğretim üyesi oldu. 1985 yılında "*Rasûlullah'ın İslâm'a Davet Metodu*" adlı çalışmasıyla doktora derecesini aldı. Konya Yüksek İslâm Enstitüsünde bir süre müdür yardımcılığı görevinde bulundu. 1987 yılında İslâm Tarihi Anabilim Dalında "Doçent", 1994 yılında "Profesör" unvanını aldı. Hocamızın Üsâme, Betül ve Erva adında üç çocuğu mevcuttur.

İslam Tarihi ve Sanatları bölüm başkanlığı, bölüm başkan yardımcılığı, 7 yıl süreyle Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanlığı (2004-2011) görevlerini yürüten Prof. Dr. Ahmet Önkal Arapça ve Fransızca bilmekteydi. İlimi ve akademik alanda olduğu gibi idari alandaki maharet ve kabiliyetlerini bu idari görevleri sırasında gösterdi. Siyer ve İslâm Tarihi alanında çalışmalar yapan Prof. Dr. Ahmet Önkal Hocanın en dikkat çeken çalışması "*Rasûlullah'ın İslâm'a Davet Metodu*" adlı kitabıdır. Bu kitap ilk baskısının yapıldığı 1981 yılından itibaren büyük ilgi gördü, eserin son olarak 26. baskısı yapıldı. Bu çalışma, Türkiye Millî Kültür Vakfı tarafından jüri özel armağanına layık görüldü. Ahmet Önkal'ın bu kitabının dışında 12 adet kitap ve kitap bölümü, 36 adet makale ve tebliğ, 83 adet Diyanet İslam Ansiklopedisi'nde yayınlanan ansiklopedi maddesi mevcut-

İstem, 17/34 (2019): 527-534.

tur.

Siyer alanında Türkiye'nin yetiştirdiği önde gelen akademisyenlerinden biri olan Prof. Dr. Ahmet Önkal çok sayıda (35 adet) yüksek lisans ve doktora tez danışmanlığı yaparak ilim dünyasına birçok akademisyenin kazandırılmasında önemli katkı sağlamıştır. Yurt içi ve yurt dışında birçok ilmi toplantıya tebliğci, müzakereci ve oturum başkanı olarak katılmıştır. Farklı yıllarda Suudi Arabistan, Suriye, Ürdün, Avustralya, İspanya (Endülüs bölgesi), Bosna Hersek, Karadağ, Arnavutluk, Makedonya, Kosova, Kuzey Kıbrıs Türkiye Cumhuriyeti ve bazı Avrupa ülkelerine gitmiştir.

Hocamız yakalandığı rahatsızlığın 3 yıldan fazla süren tedavi süreci sonunda 22 Şubat 2019 Cuma günü vefat etti. Cenaze namazı kalabalık bir cemaat tarafından Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Camii'nde kılınarak Ahmet Dede Yediler Mezarlığına defnedildi.

PROF.DR. AHMET ÖNKAL'IN İLMİ-AKADEMİK ÇALIŞMALARI:

1. KİTAPLARI VE KİTAP BÖLÜMLERİ

1- **Muhtasar Siyer-i Nebî**, Hikmetevi Yayınları, İstanbul, 2019. (M. Ali Kappar, A. Turan Yüksel, İ. Hakkı Atçeken, M. Bahaüddin Varol, Ali Dadan ile birlikte)

2- **Rasûlullâh'ın İslâm'a Davet Metodu**, Hikmetevi Yayınları, **28. Baskı**, İstanbul, 2019.

3- **İslâm Tarihi-I**, (Editör: Ahmet Önkal), Hikmetevi Yayınları, İstanbul, 2018.

4- **İslâm Tarihi-II**, (Editör: Ahmet Önkal), Hikmetevi Yayınları, İstanbul, 2018.

5- **İslam Tarihi ve Medeniyeti**, Hz. Peygamber Dönemi, "*Peygamberlikle Görevlendirilişi*", Siyer Yayınları, (Editör: Hüseyin Algül, Rıza Savaş), İstanbul 2018, s.199-292.

6- **İslam Tarihi ve Medeniyeti**, Emevîler, "*Abdullah b. Hanzale ve Harre Olayı*", Siyer Yayınları, (Editör: Adnan Demircan), İstanbul 2018, s.175-184.

7- **İslam Tarihi ve Medeniyeti**: Raşid Halifeler Dönemi, (Editörler: Ahmet Önkal, Mehmet Ali Kappar), Siyer Yayınları, İstanbul 2018. 2. c.

8- **Hz. Peygamber'in İzinde**, "*Komplodan Devlete: Hicret Başlıyor*", (s.84-95), "*Mescid-i Nebevî: Medeniyet Merkezi Kuruluyor*", (s.109-122), "*Kudüs'ten Kabe'ye ve Mescid-i Kibleteyn*" (s.145-194), "*Yüce Dost'a Yüce Dost'a: Hz.Peygamber'in Vefatı*" (s.210-227), "*Şükreden Kul: Peygamber Efendimizin İbadet Hayatı*", s.230-259); Editör: Bünyamin Erul, Diyanet İşleri Başkanlığı, 1.Baskı: Ankara 2012.

9- **İslam'a Giriş -Evrensel Mesajlar-**, "*Dört Halife Dönemi*", s. 394 -428, Diyanet İşleri Başkanlığı, Editör: Mehmet Paçacı, Ankara, 2008.

10- **Hz. Peygamber ve Sevgi**, "*Allah ve Peygamber Sevgisi*" (s.9-23), Konya İlahiyat Derneği Yayınları, Konya, 2008

11- **Efendimiz -Hayatı, Güzel Ahlakı, Tebliğ Ettiği Dinin Temel Esasları-**, Hüner Yayınevi, Konya, 2009. (Bu kitap ayrıca Boşnakça, Makedonca ve Arnavutça'ya çevrilerek yayınlandı)

12- **Liseler İçin İslâm Tarihi-I**, (M. Ali Kappar ile birlikte), Eğitaş Yayınları, Konya, 1992.

13- **İbn Teymiye Külliyyatı**, (Çevirenler: Ahmet Önkal, M. Sait Şimşek, İbrahim

Sarmış), İstanbul, Tevhid Yayınları, 1988.

2. MAKALE VE TEBLİĞLERİ

1. “**Hak’ka Çağrı ve Sabır**”, Oku Mecmuası, Cilt:10, Sayı:104, Konya, Kasım 1970, s.12.
2. “**Rasûlü Anlamak**”, Güldeste, Cilt:1, Sayı:1, Konya 1982, s.16-17.
3. “**Cehâlet Savunuculuğu mu?**”, Güldeste, Cilt:1, Sayı:2, Konya 1982, s.3-4.
4. “**İhsan Yolu**”, Güldeste, Cilt:1, Sayı:3, Konya 1982, s.9-10.
5. “**Tartışmada Usûl**”, Güldeste, Cilt:2, Sayı:15, Konya 1983, s.8-10.
6. “**Asr-ı Saâdet’te Mescidin Önemi ve Yaptığı Görevler**”, Diyanet İlmî Dergi, 1983, cilt: XIX, sayı: 3, s. 49-55.
7. “**Hz. Peygamber’in Ümmiliği**”, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 3. sayı, Konya, 1986, s.249-262.
8. “**Hz.Peygamber’in Tebliğindeki Temel Prensipleri**”, Altınoluk Dergisi, Sayı: 24, İstanbul, Şubat, 1988 – s. 35-37.
9. “**Daha Verimli Bir Eğitim İçin İlahiyatçılara Düşen Görevler**”, Yüksek Öğretimde Din Bilimleri Öğretimi Sempozyumu: 21-23 Ekim 1987, Samsun, 1988, s.120-126.
10. “**İslâm Tarihi Araştırmalarında Karşılaşılan Bazı Problemler**”, Günümüz Din Bilimleri Araştırmaları ve Problemleri Sempozyumu, (Samsun, 27-30 Haziran 1989), s.75-79.
11. “**Araplarda Ensâb İlmî ve İslâm Tarihi Açısından Önemi**”, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Konya, 1990, 3. sayı, s.117-132.
12. “**Ensâb’la İlgili Eserler**”, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 4. sayı, Konya, 1991, s.55-72.
13. “**İslâm Tarihçiliğinde Tarafsızlık Problemi**”, İslâmî Araştırmalar Dergisi, cilt: 6, sayı:3, Ankara 1992, s. 189-197.
14. “**İrşad Vasıtası Olarak Hutbe**”, I.Din Şurası Tebliğ ve Müzakereleri, Ankara, 1995, I. cilt, s.145-153.
15. “**Hz. İbrahim’in Tebliğ Metodu**”, Editör: Ali Bakkal, Hz. İbrahim, [1. Hz. İbrahim sempozyumu bildirimleri, 17-18 Ekim 1997] Şanlıurfa, 2007, s. 163-172.
16. “**Vahiy-Sünnet İlişkisi ve Vahiy-i Gayri Metluvv**”, Kur’an ve Sünnet Sempozyumu Bildirileri- 1-2 Kasım 1997, İstanbul, 1999, s.55-69.
17. “**Tahkim Olayı Üzerine Bir Değerlendirme**”, İSTEM Dergisi, I. cilt, 2. sayı, Konya, 2003, s.33-68.
18. “**Sâriye Olayı Üzerine bir Rivayet Araştırması**”, İSTEM Dergisi, C.3, Sayı:6, Konya, 2005, s.9-50.
19. “**Allah ve Peygamber Sevgisi**”, (Hz.Peygamber sav. ve Sevgi, Konya İlahiyat Derneği yay. Konya 2008, s.7-22.
20. “**Dinî Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri Çerçevesinde İmam-Cemaat İlişkileri**”, I. Din Hizmetleri Sempozyumu, 3-4 Kasım 2007, Ankara, 2008, II. cilt, s.575-588.
21. “**Birey Olarak Hz. Muhammed**”, Yayınlanmamış seminer, -Özel arşivin-

den-

22. **"Kaynakları Açısından Hz. Peygamber (s.a.v)'in Tebliğ Metodu"**, Vahyin Nuzûlü'nün 1400. Yılında Hz.Muhammed (sav.) (15-17 Ekim 2010), İstanbul 2011, s.541-552.

23. **"Kur'ân'da Hz.Peygamber'e Sevgi ve Saygı"**, Konya Müftülüğü Kutlu Doğum Dergisi, Konya 2010.

24. **"İstişâre"**, Yayınlanmayan 9. Sınıf Ders Kitabı Bölümü, 2012.

25. **"Tarih Boyunca Camilerin Fonksiyonları"**, Din ve Hayat: İstanbul Müftülüğü Dergisi, 20. sayı [Cami] , İstanbul 2013, s.22-25.

26. **"İlahiyat Fakültelerimizde Siyer Öğretiminde Karşılaşılan Bazı Problemler"**, X. İslam Tarihçileri Koordinasyon Toplantısı ve Çalıştayı, Bursa 2013, (Yayınlanmamış bildiri.)

27. **"İbn Sa'd'ın Kitâbü't-Tabakâtı'l-Kebîr'inin İslâm Kültüründeki Yeri ve Önemi"**, Bir Âlim Bir Eser: İbn Sa'd ve Tabakât Sempozyum Bildirileri, İstanbul Siyer yay. 2014, s.95-103.

28. **"Kırgızistan'da Allah ve Peygamber Sevgisinin Temelleri (Kutadgu Bilig Örneği)"**. Uluslararası Kırgızistan'da İslam Sempozyumu, Oş, 17-19 Mayıs 2014.

29. **"Genel Tebliğin Başlaması, Müşriklerin Son İlahî Mesaja Ve Son Elçiye Tepkileri"**, Siyer Mektebi 12. Ders, İstanbul 2015.

30. **"Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri'nin Örneğiğinde İslâm Fetihlerinin Âmilleri"**, 12.Uluslararası Eyüp Sultan Sempozyumu (6-8 Kasım 2015) Tebliğleri, İstanbul 2016, s.25-35.

31. **"Şiddet Bağlamında Hz. Peygamber'in İslâm Karşıtı Şairlere Bakışı"**, Din ve Şiddet: Tarihi, Dini, Siyasi, Kültürel, Sosyo-Psikolojik Boyutlarıyla, Ed.:Faruk Sancar, Ankara 2016, s.601-626.

32. **"Bir Siyer Kaynağı Olarak Buhârî: Kitâbü'l-Meğâzî Örneği"**, Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi Cilt: XI, Sayı:1-2, Elazığ, 2016, s.73-80.

33. **"Asr-ı Saâdet'te Sosyal Sorumluluk (Muâhât Örneği)"**, XIV. Ufuk Turu Toplantıları, Mardin 18 Mayıs 2017.

34. **"Kur'ân'ın Anlaşılmasında Sünnet'in Yeri ve Önemi"**, Siyer Dergisi, Sayı:2, Nisan-Haziran 2017, s.23-24.

35. **"Kişilik Tahlili Bağlamında Hz. Ömer'de Sorumluluk Duygusu"**, Uluslararası Hz. Ömer Sempozyumu, (2-3 Kasım 2017) Ed.: Ali Aksu, C.2, Sivas 2018, s.595-609.

36. **"Tebliğ Müzakeresi"**, Siyer Öğretimi: Çocuk Kitapları, Edebi Eserler ve Popüler Yayınlar Aralık 2017, 185-187.

3. ANSİKLOPEDİ MADDELERİ VE MADDE BÖLÜMLERİ

1. Abdullah b. Hanzale
2. Abdurrahman b. Avf
3. Abdurrahman b. Semüre
4. Abdüluzzâ (benî abdüluzzâ)
5. Addâs
6. Adî b. Kâ'b (Benî Adî b. Kâ'b)
7. Ahnef b. Kays

8. Ahnes b. Şerîk
9. Akabe Biatları
10. Âkıl b. Bükeyr
11. Akîl b. Ebû tâlib
12. Alâ b. Hadramî
13. Alâ b. Vehb
14. Alkame b. Ulâse
15. Âmir b. Abdullah
16. Âmir b. Lüey (Benî Âmir b. Lüey)
17. Âmir b. Tufeyl
18. Amr b. Abese
19. Amr b. Adî
20. Amr b. Âs
21. Amr b. Avf (Benî Amr b. Avf)
22. Amr b. Cemûh
23. Amr b. Hamık
24. Amr b. Sâbit
25. Amr b. Selime
26. Amr b. Zübeyr b. Avvâm
27. Anber (Benî Anber)
28. Arfece b. Herseme
29. Ayneyn
30. Bâhile (Benî Bâhile)
31. Bâhilî, Abdurrahman b. Rebîa
32. Bahran Gazvesi
33. Batn-ı İdam Seriyyesi
34. Bekir b. Vâil (Benî Bekir b. Vâil)
35. Bekkâ (Benî Bekkâ)
36. Belî (Benî Belî)
37. Berâ b. Mâlik
38. Berâ b. Ma'rûr
39. Beşîr
40. Beytülmidrâs
41. Bi'rîmaûne
42. Buvât Gazvesi
43. Bürek es-Sarîmî
44. Büreyde b. Husayb
45. Ca'fer b. Ebû tâlib
46. Camî (1.Bölüm:)
47. Cârîye b. Kudâme
48. Cârûd b. Muallâ
49. Cedîs (Benî Cedîs)
50. Cezîme el-Ebraş
51. Cî'râne
52. Civâr
53. Cumah (Benî Cumah)
54. Cübeyr b. Mut'im
55. Cüheyne (Benî Cüheyne)
56. Cünâde b. Ebû Ümeyye
57. Cüreş
58. Cürhüm (Benî Cürhüm)

59. Cüşeyş ed-Deylemî
60. Cüzâm (Benî Cüzâm)
61. Dâr (Benî Dâr)
62. Deve (1.Bölüm)
63. Dühât-ı Arab
64. Ebû Ubeyde b. Cerrâh
65. Erkam b. Ebü'l-Erkam
66. Hâlid b. Sinân
67. Hanzale b. Mâlik
68. Hazrec (Benî Hazrec)
69. Hevze el-Hanefî
70. Hicret (1.Bölüm)
71. Huzâa (Benî Huzâa)
72. Hücre-i Saâdet
73. İfâza
74. Karede seriyyesi
75. Katan seferi
76. Kayn (Benî Kayn)
77. Kays Aylân (Benî Kays Aylân)
78. Kedîd Seferi
79. Mustalîk (Benî Mustalîk)
80. Münzir b. Sâvâ
81. Müseylimetülkezzâb
82. Übey b. Halef
83. Velîd b. Utbe

4. YÜKSEK LİSANS-DOKTORA TEZ DANIŞMANLIKLARI

	Hazırlayan	Tez Konusu	Program	Tarih
1.	Adnan Demircan	Haricilerin Siyasi Faaliyetleri	Doktora	1994
2.	İsmail Hakkı Atçeken	Hişam b. Abdülmelik'in Halifeliliği ve Şahsiyeti	Doktora	1997
3.	Ali Delice	Mervan b. Muhammed ve Emevi Devletlerinin Yıkılışı	Doktora	1999
4.	Necati Aykon	Bermekiler ve Abbasi Tarihindeki Yeri	Doktora	1999
5.	Ahmet Güzel	Abbasi Halifesi Mehdi b. Mansur ve Siyasi Yönü	Doktora	2002
6.	Mithat Eser	Abbasilerin İlk Dömeminde Seyyid ve Şeriflerin Dini, Sosyal ve Kültürel Konumları	Doktora	2008
7.	İhsan Arslan	Muktedir'in Halifeliliği Ve Şahsiyeti	Doktora	2009
8.	Mehmet Şimşir	İlk Dönem İslam Tarihinde Haberleşme	Doktora	2011
9.	Fatih Güzel	Nâsir li-Dinillâh'ın Halifeliliği Ve Şahsiyeti	Doktora	2014
10.	Yavuz Selim Göl	Abbâsîler Döneminde Kâdi'l-Kudâtlık	Doktora	2018

	Hazırlayan	Tez Konusu	Program	Tarih
11.	Mustafa Küçükosmanoğlu	Hz. Muhammed Zamanında Zanaatlar	Yüksek Lisans	1989
12.	Hasan Küçükçopur	İslam Tarihinde Hanifler	Yüksek Lisans	1989
13.	Ekrem Sarıaltın	Sultan III.Murat'ın Kızı Fatma Sultan Vakfiyesi'nin Metni ve Transkripsiyonu	Yüksek Lisans	1990
14.	İsmail Güneş	Hz. Peygamber Döneminde Askeri Teşkilat	Yüksek Lisans	1991
15.	İsmail Hakkı Atçeken	Hz. Peygamber'in Yahudilerle Münasebetleri	Yüksek Lisans	1992
16.	Necati Aykon	Anadolu'da Gerçekleştirilen İlk İslam Fetihleri (Emeviler Döneminin Sonuna Kadar)	Yüksek Lisans	1994
17.	Ali Delice	Haccac b. Yusuf'un Hayatı ve Siyasi Faaliyetleri	Yüksek Lisans	1995
18.	Rıdvan Demiryürek	Yezid b.Mühelleb ve Emevi Tarihindeki Rolü	Yüksek Lisans	1996
19.	Ayşe Sümeyye Baltacı	Muğire B. Şu'be'nin İslam Tarihindeki Yeri	Yüksek Lisans	1997
20.	Mehmet Nadir Özdemir	Abbasi Halifeleri İle Büyük Selçuklu Sultanları Arasındaki Münasebetler	Yüksek Lisans	1998
21.	İhsan Arslan	Beşeri ve Siyasi Yönleriyle Hz. Peygamber (S.A.V.)'in Hoşgörüsü	Yüksek Lisans	2000
22.	Mithat Eser	Hz. Peygamber Döneminde Beşeri Yönleriyle Ashabın Konumu	Yüksek Lisans	2001
23.	Osman Gençay	Abbas b. Abdülmuttalib ve İslam Tarihindeki Yeri	Yüksek Lisans	2003
24.	Fatih Güzel	Abbasilerde Emiru'l-Ümeralık Müessesesi	Yüksek Lisans	2005
25.	Özgül Şahin	Sebepler ve Sonuçlarıyla Tebuk Gazvesi	Yüksek Lisans	2006
26.	Osman Güven	Said b. Zeyd'in Hayatı ve İslam Tarihindeki Yeri	Yüksek Lisans	2006
27.	Murat Gök	Ka'b b. Malik'in Hayatı Ve Kişiliği	Yüksek Lisans	2010
28.	Şule Çetin	Hz. Peygamberin Toplumu İnşasında İzlediği Güven Politikası	Yüksek Lisans	2011
29.	Fatmatüzzehra Akmaz	İslam Tarihi Açısından İsrâ ve Miraç	Yüksek Lisans	2011
30.	Ayşe Yavuz	Hz. Peygamberin Zekat Memuru Olarak Görevlendirdiği Sahâbiler	Yüksek Lisans	2011

	Hazırlayan	Tez Konusu	Program	Tarih
31.	Hilal Şengül	Hz. Peygamber'in Sefere Çıkar- ken Bıraktığı Vekiller Ve Atama Kriterleri	Yüksek Lisans	2012
32.	Belkıs Özsoy	İkrime b. Ebû Cehil'in Hayatı ve İslam Tarihi'ndeki Yeri	Yüksek Lisans	2012
33.	Mohammad Yaser Mahdi	Râşid Halifelerin Birbirleriyle Olan İlişkileri	Yüksek Lisans	2015
34.	Nejla Ceyhan	Klasik İslam Tarihi Kaynakla- rında Nübüvvet Mührü	Yüksek Lisans	2015
35.	İslam Doğan	Hz.Peygamber'in Mal Varlığı	Yüksek Lisans	2018